ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Φεβρουαρίου 2012*

«Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων — Έννοια της "νομοθετικής πράξεως" — Αξία και περιεχόμενο των διευκρινίσεων που παρέχει ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως του Ώρχους — Χορήγηση άδειας για σχέδιο χωρίς να έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του στο περιβάλλον — Πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα — Έκταση του δικαιώματος προσφυγής — Οδηγία περί οικοτόπων — Σχέδιο ή έργο που παραβλάπτει την ακεραιότητα του τόπου — Επιτακτικός λόγος σημαντικού δημοσίου συμφέροντος»

Στην υπόθεση C-182/10,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Cour constitutionnelle (Βέλγιο) με απόφαση της 30ής Μαρτίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Απριλίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Marie-Noëlle Solvay κ.λπ.

κατά

Région wallonne,

παρισταμένων των:

Infrabel SA,

Codic Belgique SA,

Federal Express European Services Inc. (FEDEX),

Société wallonne des aéroports (Sowaer),

Société régionale wallonne du transport (SRWT),

Société Intercommunale du Brabant wallon (IBW),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader και M. E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: R. Şereş, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Νοεμβρίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η M.-N. Solvay κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τους T. Vandenput και M.-L. Giovannelli, avocats,

— η association des riverains et habitants des communes proches de l'aéroport BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACh), εκπροσωπούμενη από τον A. Lebrun, avocat,

— η association Inter-Environnement Wallonie κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον J. Sambon, avocat,

— η association Charleroi South Air Pur κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον D. Brusselmans, avocat,

— ο A. Boxus κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τους L. Misson και A. Kettels, avocats,

— η N. Laloux κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον L. Dehin, avocat,

— η Région wallonne, εκπροσωπούμενη από τον F. Haumont, avocat,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους O. Beynet, J.-B. Laignelot και D. Recchia,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2, 3, 6 και 9 της συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος, η οποία συνήφθη στις 25 Ιουνίου 1998 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ L 124, σ. 1, στο εξής: σύμβαση του Ώρχους), των άρθρων 1, 9 και 10α της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003 (ΕΕ L 156, σ. 17, στο εξής: οδηγία 85/337), καθώς και του άρθρου 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7, στο εξής: οδηγία περί οικοτόπων).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, περιοίκων των αεροδρομίων Liège-Bierset και Charleroi-Bruxelles Sud, καθώς και της σιδηροδρομικής γραμμής Bruxelles-Charleroi, και, αφετέρου, της Région wallonne (Περιφέρειας της Βαλλονίας), σχετικά με εγκρίσεις εργασιών σχετικών με τις εν λόγω εγκαταστάσεις.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

3 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους, ο ορισμός που δίδεται στην έκφραση «δημόσια αρχή» «δεν περιλαμβάνει φορείς ή όργανα όταν ενεργούν υπό […] νομοθετική ιδιότητα».

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους προβλέπει τα εξής:

«Εντός του πεδίου εφαρμογής των σχετικών διατάξεων της παρούσας σύμβασης, το κοινό διαθέτει πρόσβαση σε πληροφορίες, έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων και έχει πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, χωρίς διάκριση λόγω υπηκοότητας, ιθαγένειας ή τόπου διαμονής και, στην περίπτωση νομικού προσώπου, χωρίς διάκριση ανάλογα με τον τόπο της καταχωρημένης έδρας του ή πραγματικού κέντρου των δραστηριοτήτων του.»

5 Το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους ορίζει τα ακόλουθα:

«Κάθε μέρος εξασφαλίζει ότι, όταν έχει ληφθεί η απόφαση από τη δημόσια αρχή, το κοινό ενημερώνεται αμέσως για την απόφαση, σύμφωνα με τις ενδεδειγμένες διαδικασίες. Κάθε μέρος καθιστά προσιτό στο κοινό το κείμενο της απόφασης, μαζί με την αιτιολόγηση και το σκεπτικό επί των οποίων βασίζεται η απόφαση.»

6 Το άρθρο 9, παράγραφοι 2 έως 4, της συμβάσεως του Ώρχους ορίζει τα εξής:

«2. Κάθε μέρος, στο πλαίσιο της εθνικής του νομοθεσίας, εξασφαλίζει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό

α) που έχει επαρκές συμφέρον ή, εναλλακτικά,

β) που υποστηρίζει ότι επέρχεται προσβολή δικαιώματος, εάν αυτό απαιτείται ως προϋπόθεση από το δικονομικό διοικητικό δίκαιο ενός κράτους μέλους, διαθέτει πρόσβαση σε διαδικασία επανεξέτασης ενώπιον δικαστηρίου ή/και άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου φορέα που έχει συσταθεί με νόμο, προκειμένου να [αμφισβητήσει] την ουσιαστική και τυπική νομιμότητα οποιασδήποτε απόφασης, πράξεως ή παράλειψης που υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 6 και, σε περίπτωση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 3, [σε άλλες σχετικές διατάξεις] της παρούσας σύμβασης.

Το επαρκές συμφέρον και η προσβολή δικαιώματος προσδιορίζονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του εθνικού δικαίου και σύμφωνα με τον σκοπό να παρασχεθεί στο ενδιαφερόμενο κοινό ευρεία πρόσβαση στη δικαιοσύνη εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας σύμβασης. [Προς τούτο], κρίνεται επαρκές για τον σκοπό του ανωτέρω στοιχείου α′ το συμφέρον οποιουδήποτε μη κυβερνητικού οργανισμού ο οποίος πληροί τις απαιτήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 5. Οι εν λόγω οργανισμοί θεωρείται επίσης ότι έχουν δικαιώματα που μπορούν να προσβληθούν για τον σκοπό του ανωτέρω στοιχείου β′.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου 2 δεν αποκλείουν τη δυνατότητα προκαταρκτικής διαδικασίας επανεξέτασης ενώπιον διοικητικής αρχής και δεν επηρεάζουν την απαίτηση να εξαντληθούν οι διαδικασίες διοικητικής επανεξέτασης πριν από την προσφυγή σε ένδικες διαδικασίες, σε περίπτωση που το εθνικό δίκαιο προβλέπει την εν λόγω απαίτηση.

3. Επιπλέον, και υπό την επιφύλαξη των διαδικασιών επανεξέτασης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, κάθε μέρος εξασφαλίζει ότι, σε περίπτωση που πληροί τα τυχόν κριτήρια που καθορίζονται στο εθνικό του δίκαιο, το κοινό διαθέτει πρόσβαση σε διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, προκειμένου να προσβάλει πράξεις και παραλείψεις από ιδιώτες και δημόσιες αρχές, οι οποίες συνιστούν παράβαση διατάξεων του εθνικού του δικαίου σχετικά με το περιβάλλον.

4. Επιπλέον, και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 1, οι διαδικασίες που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 προβλέπουν κατάλληλη και αποτελεσματική επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών μέτρων, όπως ενδείκνυται, και είναι αμερόληπτες, δίκαιες, έγκαιρες και μη απαγορευτικά δαπανηρές. Οι αποφάσεις κατά το παρόν άρθρο δίδονται εγγράφως ή καταγράφονται. Στις αποφάσεις των δικαστηρίων, και όποτε είναι δυνατόν των άλλων φορέων, έχει πρόσβαση το κοινό.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 85/337

7 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, ως «σχέδιο» ορίζεται «η υλοποίηση κατασκευαστικών εργασιών ή άλλων εγκαταστάσεων ή έργων» ή «άλλες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον ή το τοπίο, στις οποίες περιλαμβάνονται οι επεμβάσεις που αφορούν την εκμετάλλευση των πόρων του εδάφους». Ως «άδεια», νοείται η «απόφαση της ή των αρμόδιων αρχών που δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο». Το «κοινό» και το «ενδιαφερόμενο κοινό» ορίζονται περαιτέρω ως εξής:

«“κοινό”:

ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα καθώς και, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι ενώσεις, οι οργανώσεις και οι ομάδες αυτών·

“ενδιαφερόμενο κοινό”:

το κοινό το οποίο θίγεται ή ενδέχεται να θιγεί ή του οποίου διακυβεύονται συμφέροντα από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2· για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις που προάγουν την προστασία του περιβάλλοντος και ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις οι οποίες καθορίζονται από την οικεία εθνική νομοθεσία θεωρούνται ότι έχουν συμφέροντα.»

8 Το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 ορίζει ότι:

«Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική εθνική νομοθετική πράξη, καθότι οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης και της επιδιωκόμενης παροχής πληροφοριών, επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας.»

9 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαραίτητες διατάξεις ώστε τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους [...]».

10 Το άρθρο 5, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Εφόσον είναι αναγκαίο, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αρχές που κατέχουν σχετικές πληροφορίες τις θέτουν στη διάθεση του κυρίου του έργου […]».

11 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 ορίζει τα ακόλουθα:

«Εφόσον ληφθεί απόφαση για τη χορήγηση ή απόρριψη συναίνεσης, η αρμόδια αρχή ή αρχές ενημερώνουν το κοινό σχετικά, σύμφωνα με τις ενδεδειγμένες διαδικασίες και θέτουν στη διάθεση του κοινού τις ακόλουθες πληροφορίες:

— το περιεχόμενο της απόφασης και τους όρους που ενδεχομένως τη συνοδεύουν,

— έχοντας εξετάσει τους προβληματισμούς και τις γνώμες που έχει εκφράσει το ενδιαφερόμενο κοινό, τους κύριους λόγους και τις εκτιμήσεις στους οποίους βασίστηκε η απόφαση, συμπεριλαμβανομένης της πληροφόρησης σχετικά με τη διαδικασία συμμετοχής του κοινού,

— περιγραφή οσάκις απαιτείται των κυρίων προς αποφυγή μέτρων, μείωση και, ει δυνατόν, αντιστάθμιση των κυριότερων δυσμενών συνεπειών.»

12 Το άρθρο 10α της οδηγίας αυτής ορίζει τα κάτωθι:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σύμφωνα με το εθνικό νομικό τους σύστημα, κάθε μέλος του ενδιαφερόμενου κοινού:

α) που έχει επαρκές συμφέρον ή, εναλλακτικά,

β) που υποστηρίζει ότι επέρχεται προσβολή δικαιώματος, εάν αυτό απαιτείται ως προϋπόθεση από το δικονομικό διοικητικό δίκαιο ενός κράτους μέλους,

έχει πρόσβαση σε μια διαδικασία εξέτασης ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου συσταθέντος νομοθετικώς, προκειμένου να αμφισβητήσει την ουσιαστική ή τη διαδικαστική νομιμότητα αποφάσεων, πράξεων ή παραλείψεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας περί συμμετοχής του κοινού.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν σε ποια φάση είναι δυνατόν να προσβάλλονται αποφάσεις, πράξεις ή παραλείψεις.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τι αποτελεί επαρκές συμφέρον και τι προσβολή δικαιώματος, με σταθερό στόχο να παρέχεται στο ενδιαφερόμενο κοινό ευρεία πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Προς τούτο, το συμφέρον κάθε μη κυβερνητικής οργάνωσης που πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 1 παράγραφος 2, θεωρείται επαρκές για τους σκοπούς του στοιχείου α′ του παρόντος άρθρου. Οι οργανώσεις αυτές θεωρείται επίσης ότι έχουν δικαιώματα που μπορούν να προσβληθούν, για τους σκοπούς του στοιχείου β′ του παρόντος άρθρου.

Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν αποκλείουν τη δυνατότητα μιας προκαταρκτικής διαδικασίας αναθεώρησης ενώπιον διοικητικής αρχής και δεν θίγουν την απαίτηση να εξαντλούνται οι διοικητικές διαδικασίες αναθεώρησης πριν από την προσφυγή σε δικαστικές διαδικασίες αναθεώρησης, όπου υφίσταται τέτοιου είδους απαίτηση κατά την εθνική νομοθεσία.

Οι σχετικές διαδικασίες πρέπει να είναι ορθές, δίκαιες, εμπρόθεσμες και να μην έχουν απαγορευτικό κόστος.

Για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των διατάξεων του παρόντος άρθρου, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να τίθενται στη διάθεση του κοινού οι πρακτικές πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες αναθεώρησης.»

Η οδηγία περί οικοτόπων

13 Κατά το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων:

«3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.»

Το εθνικό δίκαιο

14 Τα άρθρα 1 έως 4 του διατάγματος που εξέδωσε το Κοινοβούλιο της Περιφέρειας της Βαλλονίας στις 17 Ιουλίου 2008, σχετικά με ορισμένες άδειες για τις οποίες συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος [*Moniteur belge* (Βελγική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) της 25ης Ιουλίου 2008, σ. 38900], υπό την αρχική μορφή τους, προβλέπουν τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1. Διαπιστώθηκε ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος για τη χορήγηση των πολεοδομικών αδειών, περιβαλλοντικών αδειών και ενιαίων αδειών που αφορούν τις ακόλουθες ενέργειες και εργασίες:

1° τις κάτωθι ενέργειες και εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων Liège-Bierset και Charleroi-Bruxelles Sud:

α) όσον αφορά το αεροδρόμιο Liège-Bierset:

— την επέκταση της βόρειας εμπορευματικής ζώνης για τους χώρους στάθμευσης αεροσκαφών και τις μελλοντικές αποθήκες εμπορευμάτων·

— την οδό παράκαμψης και τον νότιο διάδρομο κυκλοφορίας αεροσκαφών·

— την εγκατάσταση της τέταρτης δεξαμενής πετρελαίου·

— τον εμπορευματικό σταθμό TGV·

— την επέκταση του χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων νοτίως του αυτοκινητοδρόμου·

— το μελλοντικό κτήριο γραφείων·

β) όσον αφορά το αεροδρόμιο του Charleroi-Bruxelles Sud:

— την προέκταση του διαδρόμου τροχοδρόμησης, συμπεριλαμβανομένων της κατασκευής των κεκλιμένων επιφανειών πρόσβασης και της επέκτασης του νότιου διαδρόμου κυκλοφορίας αεροσκαφών μεταξύ αυτών·

— τον πύργο ελέγχου και το ραντάρ·

— την επέκταση του χώρου στάθμευσης αεροσκαφών·

— τη διαμόρφωση των χώρων αφαίρεσης του πάγου·

— την οδική σύνδεση R3-αερολιμένα·

— τις περιφερειακές οδούς και τον νότιο διάδρομο κυκλοφορίας αεροσκαφών·

— την επέκταση του αεροσταθμού·

— την επέκταση των χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων·

— τον σιδηροδρομικό σταθμό και τις σιδηροδρομικές υποδομές·

2° σε εκτέλεση της συμφωνίας συνεργασίας της 11ης Οκτωβρίου 2001 μεταξύ του Ομοσπονδιακού Κράτους, των Περιφερειών Φλάνδρας, Βαλλονίας και Βρυξελλών-Πρωτεύουσας σχετικά με το πολυετές σχέδιο επενδύσεων 2001-2012 της S.N.C.B., τις ενέργειες και εργασίες στο έδαφος της Περιφέρειας της Βαλλονίας που αφορούν το δίκτυο RER·

3° στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου ανάπτυξης του περιφερειακού χώρου (τρίτο τμήμα, σημείο 1.4.) που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση της Βαλλονίας στις 27 Μαΐου 1999, τις ενέργειες και εργασίες που αφορούν τα διαρθρωτικής σημασίας μέσα μαζικής μεταφοράς για το Charleroi, τη Λιέγη, το Namur και τη Mons·

4° τις ελλείπουσες οδικές και ποτάμιες συνδέσεις του διερχόμενου από την Περιφέρεια της Βαλλονίας τμήματος του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών το οποίο προβλέπεται στην απόφαση 884/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την τροποποίηση της αποφάσεως 1692/96/ΕΚ περί των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών.

Άρθρο 2. Αν οι ενέργειες και οι εργασίες που απαριθμούνται στο άρθρο 1 προβλέπονται στο άρθρο 84 του Code wallon de l'Aménagement du Territoire, de l'Urbanisme, du Patrimoine et de l'Énergie (Κώδικα Χωροταξίας, Πολεοδομίας, Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Ενέργειας της Περιφέρειας της Βαλλονίας), η άδεια χορηγείται από την Κυβέρνηση ή τον αντιπρόσωπό της σύμφωνα με τη διαδικασία και υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 127 του ίδιου Κώδικα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της § 3 του εν λόγω άρθρου.

Αν οι ενέργειες και οι εργασίες που απαριθμούνται στο άρθρο 1 αφορούν εγκατάσταση κατά την έννοια του διατάγματος της 11ης Μαρτίου 1999, περί της περιβαλλοντικής αδείας, εφαρμόζεται το άρθρο 13, εδάφιο 2, του εν λόγω διατάγματος.

Κατά παρέκκλιση από τα εδάφια 1 και 2, η αίτηση χορηγήσεως αδείας, της οποίας η απόδειξη παραλαβής ή η υποβολή είναι προγενέστερη από την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάγματος, συνεχίζει να εξετάζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά την ημερομηνία αυτή διατάξεις.

Άρθρο 3. Εντός σαράντα πέντε ημερών από τη χορήγησή της, η Κυβέρνηση υποβάλλει την πολεοδομική άδεια, την περιβαλλοντική άδεια ή την ενιαία άδεια σχετικά με τις ενέργειες και τις εργασίες που προβλέπονται στο άρθρο 1 στο Κοινοβούλιο της Βαλλονίας. Οι άδειες που προβλέπονται στο άρθρο 2, εδάφιο 3, υποβάλλονται στο Κοινοβούλιο εντός πενήντα πέντε ημερών από την παραλαβή τους από την Κυβέρνηση.

Το Κοινοβούλιο της Βαλλονίας επικυρώνει την υποβληθείσα άδεια εντός εξήντα ημερών από την κατάθεση του φακέλου της άδειας στη Γραμματεία του Κοινοβουλίου της Βαλλονίας. Εάν δεν εγκριθεί κανένα διάταγμα επικυρώσεως της άδειας εντός της προπαρατεθείσας προθεσμίας, η άδεια θεωρείται ως μη χορηγηθείσα.

Οι προθεσμίες που προβλέπονται στα εδάφια 1 και 2 αναστέλλονται μεταξύ 16 Ιουλίου και 15 Αυγούστου.

Η άδεια που έχει επικυρωθεί από το Κοινοβούλιο της Βαλλονίας είναι εκτελεστή από της δημοσιεύσεως στο Moniteur belge του διατάγματος και η άδεια αποστέλλεται από την Κυβέρνηση σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου Κώδικα ή του διατάγματος της 11ης Μαρτίου 1999.

Άρθρο 4. Αν μια αίτηση χορηγήσεως αδείας αφορά ελάσσονα τροποποίηση αδείας επικυρωθείσας από το Κοινοβούλιο της Βαλλονίας, η αίτηση αυτή υπόκειται στους κοινούς κανόνες δικαίου του ίδιου Κώδικα ή του ίδιου διατάγματος.»

15 Τα άρθρα 5 έως 9 του διατάγματος που εξέδωσε το Κοινοβούλιο της Περιφέρειας της Βαλλονίας της 17ης Ιουλίου 2008 ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 5. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκε ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά τις ενέργειες και τις εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων, η υπουργική απόφαση της 25ης Αυγούστου 2005 που αφορά την περιβαλλοντική άδεια που χορηγήθηκε στην SA SAB για το αεροδρόμιο Liège-Bierset.

Άρθρο 6. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκε ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά τις ενέργειες και τις εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων, η υπουργική απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2006 περί χορηγήσεως πολεοδομικής άδειας στη Société régionale wallonne des Transports (περιφερειακός οργανισμός μεταφορών της Βαλλονίας) για την επέκταση του διαδρόμου τροχοδρόμησης του αεροδρομίου Liège-Bierset.

Άρθρο 7. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά τις ενέργειες και τις εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων, η πολεοδομική άδεια της 16ης Σεπτεμβρίου 2003 που χορήγησε ο εντεταλμένος υπάλληλος της Direction générale de l'Aménagement de Territoire, de Logement et de Patrimoine de Charleroi (γενικής διεύθυνσης χωροταξίας, οίκησης και πολιτιστικής κληρονομιάς του Charleroi) στην SA SOWAER με σκοπό την εκτέλεση εργασιών επικάλυψης με θολωτή κατασκευή του ρέματος Tintia και τη μεταβολή του ανάγλυφου του εδάφους στο βορειοανατολικό τμήμα της αερολιμενικής ζώνης του Charleroi.

Άρθρο 8. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά τις ενέργειες και τις εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων, η υπουργική απόφαση της 25ης Ιουλίου 2005 σχετικά με την ενιαία άδεια που χορηγήθηκε στην SA SOWAER για το αεροδρόμιο Charleroi-Bruxelles Sud (αεροσταθμός: 3 000 000 επιβάτες/έτος), χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων (1 600 θέσεις στο ισόγειο και 1 000 θέσεις σε ορόφους), οδούς πρόσβασης σε αυτούς τους χώρους στάθμευσης, αεροναυτικά οδοστρώματα, χώρους στάθμευσης αεροσκαφών συνδεόμενους με τον αεροσταθμό, σταθμό καθαρισμού των υδάτων, τεχνικά κτήρια, πετρελαϊκές εγκαταστάσεις (αποθήκευση 2 420 m3 κηροζίνης και 30 m3 καυσίμων για οδικές μεταφορές) και διάνοιξη νέων δημοτικών δρόμων.

Άρθρο 9. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά τις ενέργειες και τις εργασίες διαμορφώσεως των υποδομών και των κτηρίων υποδοχής των περιφερειακών αεροδρομίων, η υπουργική απόφαση της 27ης Ιουλίου 2005, σχετικά με την περιβαλλοντική άδεια που χορηγήθηκε στην SA SOWAER για την εκμετάλλευση του αεροδρομίου Charleroi-Bruxelles Sud.»

16 Τα άρθρα 14 έως 17 του εν λόγω διατάγματος ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 14. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— όσον αφορά το δίκτυο RER και τις βοηθητικές του εγκαταστάσεις, καθώς και την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση λοιπών δικτύων συνδεόμενων με αυτό, η υπουργική απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2006 σχετικά με την ενιαία άδεια που χορηγήθηκε στην S.N.C.B. για την κατασκευή και την εκμετάλλευση τρίτης και τέταρτης λωρίδας στη γραμμή Infrabel 124 Bruxelles-Charleroi στους Δήμους Waterloo, Braine-l'Alleud και Nivelles.»

Άρθρο 15. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— η υπουργική απόφαση της 19ης Ιουνίου 2008 σχετικά με την ενιαία άδεια που χορηγήθηκε στη διαδημοτική εταιρία IBW για την κατασκευή και την εκμετάλλευση του σταθμού καθαρισμού της Hain 92. 000 EH (ισοδυναμία κατοίκων), στον Δήμο Braine-le-Château.

Άρθρο 16. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— η υπουργική απόφαση της 7ης Ιουλίου 2008 σχετικά με την περιβαλλοντική άδεια που χορηγήθηκε στην SA Codic Belgique με αντικείμενο την εκμετάλλευση ενός διοικητικού και εκπαιδευτικού κέντρου που περιλαμβάνει διάφορες τεχνικές εγκαταστάσεις σε ένα ακίνητο που βρίσκεται στη La Hulpe, chaussée de Bruxelles 135.

Άρθρο 17. Επικυρώνεται η ακόλουθη άδεια για την οποία διαπιστώθηκαν ότι συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος:

— η υπουργική απόφαση της 4ης Ιουνίου σχετικά με την πολεοδομική άδεια που χορηγήθηκε στην SA Codic Βέλγιο και αφορά την κατασκευή ενός διοικητικού και εκπαιδευτικού κέντρου που περιλαμβάνει διάφορες τεχνικές εγκαταστάσεις σε ένα ακίνητο που βρίσκεται στη La Hulpe, chaussée de Bruxelles 135.»

17 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι το Conseil d'État (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί αιτήσεων ακυρώσεων στρεφόμενων κατά των ατομικών και κανονιστικών πράξεων των διοικητικών αρχών καθώς και κατά των διοικητικών πράξεων των νομοθετικών συνελεύσεων ή των οργάνων τους.

18 Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο δεν μπορεί να επιληφθεί των αιτήσεων ακυρώσεως κατά πράξεων νομοθετικής φύσεως.

19 Η επικύρωση όμως των οικοδομικών αδειών και των αδειών εργασιών με διάταγμα του Κοινοβουλίου της Περιφέρειας της Βαλλονίας προσδίδει στις εν λόγω πράξεις νομοθετικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, το Conseil d'État καθίσταται πλέον αναρμόδιο να επιληφθεί αιτήσεων ακυρώσεως στρεφομένων κατά των

επικυρωθεισών αυτών πράξεων, οι οποίες εφεξής δεν μπορούν να προσβληθούν παρά μόνον ενώπιον του Cour constitutionnelle (Συνταγματικού Δικαστηρίου), ενώπιον όμως του οποίου δύνανται να προβληθούν ορισμένοι μόνο λόγοι.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Ενώπιον του Cour constitutionnelle ασκήθηκαν διάφορες προσφυγές με τις οποίες ζητήθηκε η ακύρωση του διατάγματος που εξέδωσε το Κοινοβούλιο της Περιφέρειας της Βαλλονίας στις 17 Ιουλίου 2008 και με το οποίο «επικυρώθηκαν» οικοδομικές άδειες σχετικά με διάφορες εργασίες συνδεόμενες με το αεροδρόμιο Liège-Bierset, με το αεροδρόμιο Charleroi-Bruxelles Sud και με τη σιδηροδρομική γραμμή Bruxelles-Charleroi, οι οποίοι δηλαδή εγκρίθηκαν βάσει «επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος».

21 Επιπλέον, στο Cour constitutionnelle υποβλήθηκαν από το Conseil d'État προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα του εν λόγω διατάγματος. Το Conseil d'État είχε και το ίδιο διερωτηθεί σχετικά με τη συμβατότητα του ίδιου αυτού διατάγματος προς το δίκαιο της Ένωσης και προς τη σύμβαση του Ώρχους, είχε δε υποβάλει στο Δικαστήριο, σχετικά με το θέμα αυτό, αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, Boxus κ.λπ. (Συλλογή 2011, σ. I-9711).

22 Λόγω της εκδόσεως της νομοθετικής αυτής πράξεως, οι εν λόγω οικοδομικές άδειες δεν μπορούν πλέον να προσβληθούν ενώπιον του Conseil d'État, αλλά μόνον ενώπιον του Cour constitutionnelle και αποκλειστικά για λόγους αντλούμενους από τη συμφωνία προς τους κανόνες των οποίων την εφαρμογή είναι αρμόδιο να ελέγχει το δικαστήριο αυτό.

23 Έτσι, σε εκάστη των υποθέσεων της κύριας δίκης, ζητείται μεταξύ άλλων από το αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί του αν το προσβαλλόμενο διάταγμα μπορούσε να αφαιρέσει από τον έλεγχο του Conseil d'État τις επίμαχες εγκρίσεις για να τις υπαγάγει στον έλεγχο του Cour constitutionnelle, μολονότι ενώπιον του τελευταίου αυτού δικαστηρίου οι δυνατότητες προσφυγής δεν είναι εξίσου ευρείες όπως ενώπιον του Conseil d'État. Υποστηρίζεται ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, ο νομοθέτης παρέβη το βελγικό Σύνταγμα σε συνδυασμό με το άρθρο 9, παράγραφοι 2 έως 4, της συμβάσεως του Ώρχους καθώς και με το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour constitutionnelle αποφάσισε να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει τα άρθρα 2, [παράγραφος] 2, και 9, παράγραφος 4, της συμβάσεως του Ώρχους [...] να ερμηνεύονται κατά τρόπο σύμφωνο προς τις διευκρινίσεις που παρέχει ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως αυτής;

2) α) Έχει το άρθρο 2, [παράγραφος] 2, της συμβάσεως του Ώρχους την έννοια ότι αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως αυτής νομοθετικές πράξεις όπως οι πολεοδομικές ή περιβαλλοντικές άδειες οι οποίες χορηγήθηκαν σύμφωνα με τη διαδικασία που θεσπίζουν τα άρθρα 1 έως 4 του [...] διατάγματος [του Κοινοβουλίου της Περιφέρειας της Βαλλονίας] της 17ης Ιουλίου 2008 [...];

β) Έχει το άρθρο 2, [παράγραφος] 2, της συμβάσεως του Ώρχους την έννοια ότι αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως αυτής νομοθετικές πράξεις όπως οι επικυρώσεις πολεοδομικών ή περιβαλλοντικών αδειών οι οποίες περιλαμβάνονται στα άρθρα 5 έως 9 και 14 έως 17 του ίδιου διατάγματος;

γ) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής νομοθετικές πράξεις όπως οι πολεοδομικές ή περιβαλλοντικές άδειες οι οποίες χορηγήθηκαν σύμφωνα με τη διαδικασία την οποία θεσπίζουν τα άρθρα 1 έως 4 του ίδιου διατάγματος;

δ) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής νομοθετικές πράξεις όπως οι επικυρώσεις πολεοδομικών ή περιβαλλοντικών αδειών οι οποίες περιλαμβάνονται στα άρθρα 5 έως 9 και 14 έως 17 του ίδιου διατάγματος;

3) α) Έχουν τα άρθρα 3, παράγραφος 9, και 9, παράγραφοι 2, 3 και 4, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι δεν επιτρέπουν τη θέσπιση και εφαρμογή διαδικασίας, όπως αυτή την οποία θεσπίζουν τα άρθρα 1 έως 4 του ίδιου διατάγματος, δυνάμει της οποίας χορηγούνται με την έκδοση νομοθετικών διαταγμάτων πολεοδομικές και περιβαλλοντικές άδειες οι οποίες καταρτίζονται από τις διοικητικές αρχές και κατά των οποίων μπορούν να ασκηθούν μόνον οι προσφυγές που αναφέρονται [στην απόφαση περί παραπομπής] ενώπιον του Cour constitutionnelle και των πολιτικών δικαστηρίων;

β) Έχουν τα άρθρα 3, παράγραφος 9, και 9, παράγραφοι 2, 3 και 4, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι δεν επιτρέπουν την έκδοση νομοθετικών πράξεων, όπως οι επικυρώσεις αναδρομικής ισχύος που περιλαμβάνονται στα άρθρα 5 έως 9 και 14 έως 17 του ίδιου διατάγματος, κατά των οποίων μπορούν να ασκηθούν μόνον οι προσφυγές που αναφέρονται [στην απόφαση περί παραπομπής] ενώπιον του Cour constitutionnelle και των πολιτικών δικαστηρίων;

4) α) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι δεν επιτρέπουν τη θέσπιση και εφαρμογή διαδικασίας, όπως αυτή την οποία θεσπίζουν τα άρθρα 1 έως 4 του ίδιου διατάγματος, δυνάμει της οποίας το διάταγμα με το οποίο χορηγούνται πολεοδομικές ή περιβαλλοντικές άδειες δεν απαιτείται να περιλαμβάνει, αυτό καθεαυτό, όλα τα στοιχεία που καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση ότι οι επίμαχες άδειες βασίζονται σε κατάλληλο προηγούμενο έλεγχο, που διενεργήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις της συμβάσεως του Ώρχους και της οδηγίας 85/337 […];

β) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 […] την έννοια ότι δεν επιτρέπουν την έκδοση νομοθετικών πράξεων, όπως οι επικυρώσεις που περιλαμβάνονται στα άρθρα 5 έως 9 και 14 έως 17 του ίδιου διατάγματος, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν, αυτές καθεαυτές, όλα τα στοιχεία που καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση ότι οι επίμαχες άδειες βασίζονται σε κατάλληλο προηγούμενο έλεγχο, που διενεργήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις της συμβάσεως του Ώρχους και της οδηγίας 85/337 […];

5) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας [περί οικοτόπων] την έννοια ότι επιτρέπει στις νομοθετικές αρχές να χορηγούν άδειες για σχέδια, όπως αυτά που προβλέπονται στα άρθρα 16 και 17 του εν λόγω διατάγματος, μολονότι η πραγματοποιηθείσα μελέτη των επιπτώσεων των σχεδίων αυτών στο περιβάλλον κρίθηκε ελλιπής με απόφαση του Conseil d'État, που εκδόθηκε κατά τη διαδικασία εξαιρετικού επείγοντος, και αντιφάσκει προς τη συναφή γνωμοδότηση της αρμόδιας για την οικολογική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος αρχής της Περιφέρειας της Βαλλονίας;

6) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, έχει το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας [περί οικοτόπων] την έννοια ότι επιτρέπει να θεωρηθεί η κατασκευή υποδομής η οποία προορίζεται να στεγάσει το διοικητικό κέντρο ιδιωτικής εταιρίας και στην οποία πρόκειται να απασχοληθεί μεγάλος αριθμός εργαζομένων ως επιτακτικός λόγος σημαντικού δημοσίου συμφέροντος;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

25 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν τα άρθρα 2, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 4, της συμβάσεως του Ώρχους πρέπει να ερμηνευθούν σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέχει ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως αυτής.

26 Από το κείμενο του Οδηγού αυτού, ιδίως δε από τις επεξηγήσεις που περιλαμβάνει υπό τον τίτλο «Οδηγίες χρήσεως του Οδηγού», προκύπτει ότι το έγγραφο αυτό, που συντάχθηκε από διεθνείς εμπειρογνώμονες, έχει ως μοναδικό σκοπό να παράσχει μια ανάλυση της συμβάσεως του Ώρχους προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους αναγνώστες της να «σχηματίσουν μια ιδέα για το τι είναι η σύμβαση και τι μπορεί να σημαίνει στην πράξη».

27 Εφόσον ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως του Ώρχους μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί επεξηγηματικό έγγραφο, το οποίο θα μπορούσε, ενδεχομένως, να ληφθεί υπόψη, μαζί με άλλα σχετικά στοιχεία, για την ερμηνεία της συμβάσεως αυτής, οι αναλύσεις που περιέχει δεν έχουν καμία δεσμευτική δύναμη και δεν χαρακτηρίζονται από την κανονιστική ισχύ των διατάξεων της συμβάσεως του Ώρχους.

28 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, καίτοι, για την ερμηνεία των άρθρων 2, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 4, της συμβάσεως του Ώρχους, δύναται να ληφθεί υπόψη ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως αυτής, ο Οδηγός αυτός δεν έχει εντούτοις καμία δεσμευτική δύναμη και δεν χαρακτηρίζεται από την κανονιστική ισχύ των διατάξεων της συμβάσεως του Ώρχους.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

29 Με το δεύτερο ερώτημα, του οποίου πρέπει να συνεξεταστούν οι διάφορες υποδιαιρέσεις, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι μια πράξη, όπως το διάταγμα που εξέδωσε το Κοινοβούλιο της Περιφέρειας της Βαλλονίας στις 17 Ιουλίου 2008, που «επικυρώνει», προσδίδοντάς τους νομοθετική ισχύ, άδειες πολεοδομικές, περιβαλλοντικές ή εργασιών, χορηγηθείσες προηγουμένως από τη διοικητική αρχή, για τις οποίες διαπιστώθηκε ότι «συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος», εξαιρείται από τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής της συμβάσεως αυτής και της οδηγίας αυτής.

30 Από το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 προκύπτει ότι, οσάκις η επίτευξη των σκοπών της οδηγίας εξασφαλίζεται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας, περιλαμβανομένης και της παροχής πληροφοριών, η εν λόγω οδηγία δεν εφαρμόζεται στο οικείο σχέδιο (βλ. αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-287/98, Linster, Συλλογή 2000, σ. I-6917, σκέψη 51, καθώς και Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 36).

31 Η διάταξη αυτή εξαρτά από δύο προϋποθέσεις την εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/337. Η πρώτη απαιτεί το σχέδιο να εγκρίνεται καταλεπτώς με ειδική νομοθετική πράξη. Σύμφωνα με τη δεύτερη, οι σκοποί της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου αυτού της παροχής πληροφοριών, πρέπει να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας (βλ. αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-435/97, WWF κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-5613, σκέψη 57, καθώς και Boxus κ.λπ, προπαρατεθείσα, σκέψη 37).

32 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, αυτή συνεπάγεται καταρχάς ότι το σχέδιο εγκρίνεται με ειδική νομοθετική πράξη. Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι έννοιες «σχέδιο» και «άδεια» ορίζονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337. Επομένως, μια νομοθετική πράξη η οποία εγκρίνει ένα σχέδιο πρέπει, για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, να είναι ειδική και

να παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτά που προσιδιάζουν σε τέτοια άδεια. Πρέπει, μεταξύ άλλων, να παράσχει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να υλοποιήσει το σχέδιο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις WWF κ.λπ., σκέψη 58, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 38).

33 Εκτός αυτού, μια νομοθετική πράξη πρέπει να εγκρίνει το σχέδιο καταλεπτώς, δηλαδή κατά τρόπο επαρκώς ακριβή και οριστικό, οπότε η πράξη αυτή πρέπει να περιέχει, όπως μια άδεια, όλα τα στοιχεία του σχεδίου που κρίνονται λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, αφού προηγουμένως τα στοιχεία αυτά ληφθούν υπόψη από τον νομοθέτη (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις WWF κ.λπ., σκέψη 59, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 39). Επομένως, η νομοθετική πράξη πρέπει να πιστοποιεί ότι οι σκοποί της οδηγίας 85/337 επιτεύχθηκαν όσον αφορά το οικείο σχέδιο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Linster, σκέψη 56, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 39).

34 Εξ αυτού συνάγεται ότι μια νομοθετική πράξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εγκρίνει ένα σχέδιο καταλεπτώς, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, αφενός, όταν η εν λόγω πράξη δεν περιέχει τα αναγκαία στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον και, αφετέρου, όταν χρειάζεται να εκδοθούν άλλες πράξεις ώστε να παρασχεθεί στον κύριο του έργου το δικαίωμα να υλοποιήσει το σχέδιο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις WWF κ.λπ., σκέψη 62, Linster, σκέψη 57, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 40).

35 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 προκύπτει ότι ο κύριος σκοπός της είναι να εξασφαλίσει ότι πριν από τη χορήγηση της σχετικής άδειας εκτιμώνται οι επιπτώσεις των σχεδίων που ενδέχεται να θίξουν σημαντικά το περιβάλλον, ιδίως λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή του τόπου πραγματοποιήσεώς τους (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Linster, σκέψη 52, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 41).

36 Επιπλέον, η έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 85/337 διευκρινίζει ότι η εκτίμηση πρέπει να γίνεται με βάση τις κατάλληλες πληροφορίες που παρέχει ο κύριος του έργου και, ενδεχομένως, να συμπληρώνεται από τις αρχές και το κοινό που μπορεί να αφορά το σχέδιο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις WWF κ.λπ., σκέψη 61, Linster, σκέψη 53, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 42).

37 Εν συνεχεία, ο νομοθέτης πρέπει να διαθέτει, κατά τον χρόνο εγκρίσεως του σχεδίου, επαρκή πληροφοριακά στοιχεία. Από το άρθρο 5, παράγραφος 3, και το παράρτημα IV της οδηγίας 85/337 προκύπτει ότι οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο κύριος του έργου περιλαμβάνουν τουλάχιστον περιγραφή του σχεδίου, περιέχουσα στοιχεία σχετικά με τον τόπο πραγματοποιήσεώς του, τον σχεδιασμό του και το μέγεθός του, περιγραφή των μέτρων που μελετώνται προκειμένου να αποφευχθούν και να περιορισθούν και, αν είναι δυνατό, να αντιμετωπισθούν οι σημαντικότερες επιπτώσεις, καθώς και τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση και την εκτίμηση των σημαντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει το σχέδιο στο περιβάλλον (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Linster, σκέψη 55, καθώς και Boxus κ.λπ., σκέψη 43).

38 Λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των διαδικασιών εγκρίσεως ενός σχεδίου σε διάφορα στάδια, η οδηγία 85/337 δεν απαγορεύει την έγκριση του ίδιου σχεδίου από δύο πράξεις του εθνικού δικαίου, οι οποίες θεωρούνται ότι αποτελούν από κοινού «άδεια» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Μαΐου 2006, C-508/03, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 2006, σ. I-3969, σκέψη 102). Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης μπορεί, κατά την έκδοση της τελικής πράξεως εγκρίσεως ενός σχεδίου, να διαθέτει πληροφορίες που συνελέγησαν στο πλαίσιο προγενέστερης διοικητικής διαδικασίας (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 44).

39 Εντούτοις, η ύπαρξη τέτοιας διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ένα σχέδιο να δύναται να θεωρηθεί ότι εγκρίνεται καταλεπτώς από ειδική νομοθετική πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, χωρίς η πράξη αυτή να τηρεί τις δύο προϋποθέσεις που υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε στη σκέψη 45 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Boxus κ.λπ. ότι νομοθετική πράξη η οποία απλώς και μόνον «επικυρώνει» προϋφιστάμενη διοικητική πράξη και η οποία περιορίζεται στην αναφορά επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος χωρίς να έχει προηγηθεί κίνηση νομοθετικής διαδικασίας επί της ουσίας

μέσω της οποίας να διασφαλίζεται η τήρηση των εν λόγω προϋποθέσεων δεν μπορεί να λογίζεται ως ειδική νομοθετική πράξη κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και, ως εκ τούτου, δεν αρκεί για να εξαιρεθεί ένα σχέδιο από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/337.

40 Ειδικότερα, νομοθετική πράξη που εκδόθηκε χωρίς να έχουν τεθεί στη διάθεση των μελών του νομοθετικού οργάνου οι πληροφορίες που απαριθμούνται στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως δεν μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 46).

41 Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές. Προς τούτο, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τόσο το περιεχόμενο της εκδοθείσας νομοθετικής πράξεως όσο και το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοσή της καθώς και, μεταξύ άλλων, τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 47).

42 Η λύση αυτή που συνήχθη με την προπαρατεθείσα απόφαση Boxus κ.λπ., σχετικά με το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει και όσον αφορά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους. Συγκεκριμένα, αφενός, το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως αυτής έχει, κατ' ουσίαν, διατύπωση παρόμοια με εκείνη του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής. Αφετέρου, κανένας λόγος δυνάμενος να αντληθεί από το αντικείμενο ή από το περιεχόμενο της συμβάσεως του Ώρχους δεν μπορεί να εμποδίσει την εκ μέρους του Δικαστηρίου μεταφορά, για την ερμηνεία των διατάξεων της συμβάσεως αυτής, της ερμηνείας την οποία αυτό συνήγαγε για τις παρόμοιες διατάξεις της οδηγίας 85/337.

43 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι από τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής των νομικών αυτών πράξεων εξαιρούνται μόνον τα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική νομοθετική πράξη, κατά τρόπο ώστε οι σκοποί που επιδιώκονται με τις εν λόγω νομικές πράξεις να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει ότι τηρήθηκαν οι δύο αυτές προϋποθέσεις, αφού λάβει υπόψη τόσο το περιεχόμενο της εκδοθείσας νομοθετικής πράξεως όσο και το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοσή της καθώς και, μεταξύ άλλων, τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις. Συναφώς, νομοθετική πράξη η οποία απλώς και μόνον «επικυρώνει» προϋφιστάμενη διοικητική πράξη και η οποία περιορίζεται στην αναφορά επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος χωρίς να έχει προηγηθεί κίνηση νομοθετικής διαδικασίας επί της ουσίας μέσω της οποίας να διασφαλίζεται η τήρηση των εν λόγω προϋποθέσεων δεν μπορεί να λογίζεται ως ειδική νομοθετική πράξη κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και, ως εκ τούτου, δεν αρκεί για να εξαιρεθεί ένα σχέδιο από τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής της συμβάσεως αυτής και της οδηγίας αυτής.

Επί του τρίτου ερωτήματος

44 Με το τρίτο ερώτημα, του οποίου πρέπει να συνεξεταστούν οι διάφορες υποδιαιρέσεις, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 9, παράγραφοι 2 έως 4, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν να παρέχεται το δικαίωμα υλοποιήσεως σχεδίου που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους με νομοθετική πράξη κατά της οποίας το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει καμία δυνατότητα ασκήσεως, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου το οποίο να έχει συσταθεί με νόμο, ενδίκου βοηθήματος το οποίο να παρέχει τη δυνατότητα να αμφισβητηθεί η ουσιαστική και η τυπική νομιμότητα της πράξεως αυτής.

45 Από το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 9 της συμβάσεως αυτής, καθώς και από το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, προκύπτει ότι ούτε η σύμβαση αυτή ούτε η οδηγία εφαρμόζονται στα σχέδια που εγκρίνονται από νομοθετική πράξη που πληροί τις προϋποθέσεις που υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 50).

46 Για τα λοιπά σχέδια, δηλαδή εκείνα που εγκρίνονται είτε με πράξη μη νομοθετικού χαρακτήρα είτε με νομοθετική πράξη που δεν πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους, καθώς και από το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337, προκύπτει ότι τα κράτη οφείλουν να προβλέπουν τη δυνατότητα προσφυγής η οποία να καθιστά εφικτή την αμφισβήτηση, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου το οποίο έχει συσταθεί με νόμο τόσο της ουσιαστικής όσο και της τυπικής νομιμότητας αποφάσεων, πράξεων ή παραλείψεων που εμπίπτουν, αντιστοίχως, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 της συμβάσεως του Ώρχους ή της οδηγίας 85/337 (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 51).

47 Κατά την εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 2, της συμβάσεως του Ώρχους, καθώς και του άρθρου 10α της οδηγίας 85/337, τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώρια ελιγμών δυνάμει της δικονομικής τους αυτοτέλειας και υπό την επιφύλαξη των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Ειδικότερα, στα κράτη μέλη απόκειται να καθορίζουν, υπό τον όρο της τήρησης των ανωτέρω διατάξεων, τόσο το δικαστήριο ή άλλο ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο που έχει συσταθεί με νόμο και το οποίο είναι αρμόδιο να επιλαμβάνεται των προσφυγών τις οποίες αφορούν οι διατάξεις αυτές όσο και τους εφαρμοστέους δικονομικούς κανόνες (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 52).

48 Εντούτοις, το άρθρο 9 της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 θα στερούνταν κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας αν το γεγονός και μόνον ότι ένα σχέδιο εγκρίνεται με νομοθετική πράξη που δεν πληροί τις προϋποθέσεις που υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως είχε ως συνέπεια να αποκλείεται η άσκηση κατά του σχεδίου αυτού οποιασδήποτε προσφυγής με την οποία να μπορεί να αμφισβητηθεί η ουσιαστική και η τυπική νομιμότητά του, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 53).

49 Συναφώς, οι απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 9 της συμβάσεως του Ώρχους και από το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 προϋποθέτουν ότι, όταν ένα σχέδιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 της συμβάσεως του Ώρχους ή της οδηγίας 85/337 εγκρίνεται με νομοθετική πράξη, το ζήτημα αν η εν λόγω νομοθετική πράξη πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής και οι οποίες υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως πρέπει να μπορεί να υπόκειται σε έλεγχο, βάσει των εθνικών δικονομικών κανόνων, ασκούμενο από δικαστήριο ή άλλο ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο που έχει συσταθεί με νόμο (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 54).

50 Στην περίπτωση κατά την οποία κατά τέτοιας πράξεως δεν προβλέπεται καμία προσφυγή, η οποία να εξασφαλίζει τα χαρακτηριστικά και την έκταση του ελέγχου που αναφέρθηκαν ανωτέρω, απόκειται σε κάθε εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται υποθέσεως στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να ασκεί τον έλεγχο που περιγράφεται στην προηγούμενη σκέψη και να αντλεί, ενδεχομένως, τις έννομες συνέπειες αφήνοντας ανεφάρμοστη τη νομοθετική αυτή πράξη (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 55).

51 Εν προκειμένω, αν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι το διάταγμα που εξέδωσε το Κοινοβούλιο της Περιφέρειας της Βαλλονίας στις 17 Ιουλίου 2008 δεν πληροί τις προϋποθέσεις που καθορίζει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 και οι οποίες υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως και αν προκύπτει ότι, κατά τους εφαρμοστέους εθνικούς κανόνες, κανένα δικαστήριο ή άλλο ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο που έχει συσταθεί με νόμο δεν έχει αρμοδιότητα να εξετάσει, τόσο επί της ουσίας όσο και από απόψεως διαδικασίας, τη νομιμότητα του διατάγματος αυτού, το εν λόγω

διάταγμα πρέπει να θεωρηθεί ασύμβατο προς τις απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 9 της συμβάσεως του Ώρχους και από το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337. Στην περίπτωση αυτή, στο αιτούν δικαστήριο οφείλει να το αφήσει ανεφάρμοστο (βλ. απόφαση Boxus κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 56).

52 Επομένως, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9, παράγραφοι 2 έως 4, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι:

— όταν ένα σχέδιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών εγκρίνεται με νομοθετική πράξη, το ζήτημα αν η εν λόγω νομοθετική πράξη πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής πρέπει να μπορεί να υπόκειται, βάσει των εθνικών δικονομικών κανόνων, σε έλεγχο ασκούμενο από δικαστήριο ή άλλο ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο που έχει συσταθεί με νόμο·

— στην περίπτωση κατά την οποία κατά τέτοιας πράξεως δεν προβλέπεται καμία προσφυγή, η οποία να εξασφαλίζει τα χαρακτηριστικά και την έκταση του ελέγχου που αναφέρθηκαν ανωτέρω, απόκειται σε κάθε εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται υποθέσεως στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να ασκεί τον έλεγχο που περιγράφεται στο προηγούμενο εδάφιο και να αντλεί, ενδεχομένως, τις έννομες συνέπειες αφήνοντας ανεφάρμοστη τη νομοθετική αυτή πράξη.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

53 Με το τέταρτο ερώτημα, του οποίου πρέπει να συνεξεταστούν οι διάφορες υποδιαιρέσεις, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι εμποδίζουν την έκδοση νομοθετικών πράξεων που δεν περιέχουν, αυτές καθεαυτές, όλους τους λόγους οι οποίοι υπαγόρευσαν την έκδοσή τους και βάσει των οποίων δύναται να εξακριβωθεί ότι εκδόθηκαν μετά από κατάλληλο προηγούμενο έλεγχο, που διενεργήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις αυτής της συμβάσεως και αυτής της οδηγίας.

54 Έχει κριθεί ότι το άρθρο 4 της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι δεν απαιτεί η απόφαση περί μη υποβολής σε εκτίμηση σχεδίου εμπίπτοντος στο παράρτημα ΙΙ της εν λόγω οδηγίας να περιλαμβάνει τους λόγους για τους οποίους η αρμόδια αρχή αποφάσισε ότι δεν ήταν απαραίτητη η εν λόγω εκτίμηση, αλλά ότι, σε περίπτωση που το ζητήσει κάποιος ενδιαφερόμενος, η αρμόδια διοικητική αρχή έχει υποχρέωση να του γνωστοποιήσει τους λόγους για τους οποίους ελήφθη αυτή η απόφαση ή τις πληροφορίες και τα σχετικά έγγραφα σε απάντηση της υποβληθείσας αιτήσεως (βλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2009, C-75/08, Mellor, Συλλογή 2009, σ. I-3799, σκέψη 61).

55 Η ερμηνεία αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει και όσον αφορά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337.

56 Έτσι, καίτοι το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 επιβάλλει ότι το κοινό πρέπει να ενημερώνεται, σύμφωνα με τις προσήκουσες διαδικασίες, σχετικά με την απόφαση που έλαβε η αρμόδια αρχή και με τους λόγους στους οποίους η απόφαση αυτή στηρίζεται, εντούτοις από το άρθρο αυτό δεν προκύπτει ότι η απόφαση πρέπει να περιλαμβάνει τους λόγους για τους οποίους η αρμόδια αρχή έκρινε ότι αυτή ήταν αναγκαία (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Mellor, σκέψη 56).

57 Από το εν λόγω άρθρο, όμως, προκύπτει ότι οι τρίτοι, όπως εξάλλου και οι ενδιαφερόμενες διοικητικές αρχές, πρέπει να μπορούν να βεβαιωθούν ότι η αρμόδια αρχή έλαβε γνώση, σύμφωνα με τους προβλεπόμενους από την εθνική νομοθεσία κανόνες, ότι διενεργήθηκε ο κατάλληλος προηγούμενος έλεγχος σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας 85/337 (βλ. απόφαση Mellor, προπαρατεθείσα, σκέψη 57).

58 Επιπλέον, οι ενδιαφερόμενοι ιδιώτες, όπως εξάλλου και οι λοιπές εμπλεκόμενες εθνικές αρχές, πρέπει να μπορούν να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση προς την υποχρέωση αυτή όσον αφορά τον έλεγχο που επιβάλλεται να ασκεί η αρμόδια αρχή, ενδεχομένως διά της δικαστικής οδού (βλ. απόφαση Mellor, προπαρατεθείσα, σκέψη 58).

59 Συναφώς, η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου, ο οποίος πρέπει να δύναται να αφορά τη νομιμότητα της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως, συνεπάγεται, γενικώς, ότι το επιλαμβανόμενο δικαστήριο πρέπει να μπορεί να απαιτεί από την αρμόδια αρχή να του γνωστοποιεί την αιτιολογία αυτή. Ωστόσο, όταν πρόκειται ειδικότερα για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας δικαιώματος παρεχόμενου από το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει επίσης οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν να υπερασπίζουν το δικαίωμα αυτό υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και να τους παρέχεται η ευχέρεια να αποφασίζουν, έχοντας πλήρη γνώση όλων των σχετικών στοιχείων, αν τους συμφέρει η άσκηση ένδικης προσφυγής. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, σε παρόμοια περίπτωση, η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να τους γνωστοποιεί τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφασή της, είτε με την ίδια την απόφαση είτε, κατόπιν αιτήσεώς τους, με μεταγενέστερη γνωστοποίηση (βλ. αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1987, 222/86, Heylens κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 4097, σκέψη 15, καθώς και Mellor, προπαρατεθείσα, σκέψη 59).

60 Αυτή η μεταγενέστερη γνωστοποίηση μπορεί να έχει τη μορφή, όχι μόνον της ρητής ανακοίνωσης των λόγων, αλλά επίσης της παροχής πληροφοριών και της διαβίβασης των σχετικών εγγράφων σε απάντηση της υποβληθείσας αιτήσεως (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Mellor, σκέψη 60).

61 Καίτοι δεν είναι απαραίτητο η αιτιολογία να περιέχεται στην ίδια την απόφαση, εντούτοις η αρμόδια αρχή μπορεί, κατ' εφαρμογήν της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας ή με δική της πρωτοβουλία, να αναφέρει στην απόφαση τους λόγους στους οποίους στηρίχθηκε (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Mellor, σκέψη 63).

62 Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω απόφαση πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να κρίνουν το κατά πόσο είναι σκόπιμο να ασκήσουν προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής, λαμβάνοντας υπόψη, ενδεχομένως, τα στοιχεία των οποίων έλαβαν γνώση μεταγενέστερα (βλ. απόφαση Mellor, προπαρατεθείσα, σκέψη 64).

63 Η ερμηνεία αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει και όσον αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους. Συγκεκριμένα, αφενός, η διάταξη αυτή έχει, κατ' ουσίαν, διατύπωση παρόμοια με εκείνη του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337. Αφετέρου, κανένας λόγος δυνάμενος να αντληθεί από το αντικείμενο ή από το περιεχόμενο της συμβάσεως του Ώρχους δεν μπορεί να εμποδίσει την εκ μέρους του Δικαστηρίου μεταφορά, για την ερμηνεία των διατάξεων της συμβάσεως αυτής, της ερμηνείας την οποία αυτό συνήγαγε για τις παρόμοιες διατάξεις της οδηγίας 85/337.

64 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως του Ώρχους και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι δεν απαιτούν να περιέχει η ίδια η απόφαση τους λόγους για τους οποίους η αρμόδια αρχή αποφάσισε ότι η απόφαση ήταν απαραίτητη. Ωστόσο, σε περίπτωση που το ζητήσει κάποιος ενδιαφερόμενος, η αρμόδια διοικητική αρχή έχει υποχρέωση να του γνωστοποιήσει τους λόγους για τους οποίους ελήφθη αυτή η απόφαση ή τις πληροφορίες και τα σχετικά έγγραφα σε απάντηση της υποβληθείσας αιτήσεως.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

65 Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε μια νομοθετική αρχή να εγκρίνει ένα σχέδιο χωρίς να βεβαιωθεί ότι αυτό δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

66 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει μια διαδικασία εκτιμήσεως που αποσκοπεί στο να εξασφαλίζει, βάσει προηγούμενου ελέγχου, ότι ένα σχέδιο μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του οικείου τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, θα εγκρίνεται μόνον εφόσον δεν θα παραβλάπτει την ακεραιότητα του οικείου τόπου (βλ. απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-127/02, Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, Συλλογή 2004, σ. I-7405, σκέψη 34).

67 Η έγκριση ενός σχεδίου επιτρέπεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις για την ακεραιότητα του οικείου τόπου. Μια τέτοια πεποίθηση διαμορφώνεται όταν δεν υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία τέτοιων επιπτώσεων (βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-239/04, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2006, σ. I-10183, σκέψη 20). Επιπλέον, κατά τον χρόνο της λήψεως της αποφάσεως που επιτρέπει την υλοποίηση του σχεδίου δεν πρέπει να υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα του οικείου τόπου (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλία, προπαρατεθείσα, σκέψη 24).

68 Περαιτέρω, όσον αφορά τους δυναμένους να χαρακτηρισθούν κοινοτικής σημασίας τόπους, ιδιαιτέρως δε τους τόπους που παρέχουν προστασία σε φυσικούς οικοτόπους προτεραιότητας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει της οδηγίας περί οικοτόπων, να λαμβάνουν μέτρα προστασίας δυνάμενα, υπό το πρίσμα του σκοπού της διατηρήσεως τον οποίο επιδιώκει η οδηγία, να διαφυλάξουν το ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι τόποι αυτοί σε εθνικό επίπεδο (βλ. αποφάσεις της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-117/03, Dragaggi κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-167, σκέψη 30, καθώς και της 10ης Ιουνίου 2010, C-491/08, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 30).

69 Τις υποχρεώσεις αυτές τις υπέχουν τα κράτη μέλη βάσει της οδηγίας περί οικοτόπων ανεξάρτητα από τη φύση της εθνικής αρχής που είναι αρμόδια για να εγκρίνει το οικείο σχέδιο. Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, που αναφέρει τις «αρμόδιες εθνικές αρχές», δεν προβλέπει κανένα ειδικό κανόνα που να αφορά τα σχέδια που εγκρίνονται από νομοθετική αρχή. Ως εκ τούτου, η ιδιότητα αυτή δεν επηρεάζει το εύρος ή το περιεχόμενο των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν τα κράτη μέλη βάσει των διατάξεων του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.

70 Επομένως, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε εθνική αρχή, έστω και νομοθετική, να εγκρίνει ένα σχέδιο χωρίς να έχει βεβαιωθεί ότι αυτό δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

Επί του έκτου ερωτήματος

71 Με το έκτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι η κατασκευή υποδομής η οποία προορίζεται να στεγάσει το διοικητικό κέντρο ιδιωτικής εταιρίας μπορεί να θεωρηθεί επιτακτικός λόγος σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δυνάμενος να δικαιολογήσει την πραγματοποίηση σχεδίου που παραβλάπτει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

72 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει ότι στην περίπτωση κατά την οποία, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτιμήσεως που πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, και εφόσον δεν υφίστανται εναλλακτικές λύσεις, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000 (βλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, C-304/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2007, σ. I-7495, σκέψη 81).

73 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας πρέπει, ως διάταξη εισάγουσα παρέκκλιση από το προβλεπόμενο στη δεύτερη περίοδο της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου κριτήριο εγκρίσεως, να ερμηνεύεται στενά (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 82).

74 Επιπλέον, μπορεί να εφαρμοστεί μόνον κατόπιν αναλύσεως των επιπτώσεων ενός σχεδίου σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων. Συγκεκριμένα, η γνώση των επιπτώσεων αυτών όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεως του οικείου τόπου συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 4, διότι, χωρίς τα στοιχεία αυτά, κανένας όρος εφαρμογής της παρεκκλίσεως αυτής δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί. Για την εξέταση των ενδεχόμενων επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος καθώς και του ζητήματος αν υπάρχουν λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις απαιτείται πράγματι στάθμιση με τις βλάβες που θα προξενήσει στον τόπο το υπό κρίση σχέδιο. Περαιτέρω, προκειμένου να καθοριστεί το είδος των ενδεχόμενων αντισταθμιστικών μέτρων, απαιτείται ακριβής προσδιορισμός των βλαβών που θα προκληθούν στον τόπο αυτόν (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 83).

75 Το συμφέρον που μπορεί να δικαιολογήσει, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, την πραγματοποίηση ενός σχεδίου πρέπει να είναι συγχρόνως «δημόσιο» και «σημαντικό», πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει να είναι τέτοιας σημασίας ώστε να μπορεί να σταθμιστεί με τον σκοπό της προστασίας των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας που επιδιώκει η οδηγία αυτή.

76 Εργασίες που προορίζονται για την εγκατάσταση ή την επέκταση επιχειρήσεως δεν ικανοποιούν κατ' αρχήν τις προϋποθέσεις αυτές, παρά μόνον υπό εξαιρετικές περιστάσεις.

77 Δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι τούτο ισχύει όταν ένα σχέδιο, καίτοι ιδιωτικής φύσεως, αντιπροσωπεύει στην πραγματικότητα, τόσο ως εκ της φύσεώς του όσο και λόγω του οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, ένα δημόσιο σημαντικό συμφέρον και εφόσον έχει αποδειχθεί η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων.

78 Με βάση τα κριτήρια αυτά, η απλή κατασκευή μιας υποδομής που προορίζεται να στεγάσει διοικητικό κέντρο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να συνιστά επιτακτικό λόγο σημαντικού δημοσίου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων.

79 Επομένως, στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι η κατασκευή μιας υποδομής που προορίζεται να στεγάσει διοικητικό κέντρο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί επιτακτικός λόγος σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δυνάμενος να δικαιολογήσει την πραγματοποίηση σχεδίου που παραβλάπτει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

Επί των δικαστικών εξόδων

80 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Καίτοι, για την ερμηνεία των άρθρων 2, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 4, της συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος, η οποία συνήφθη στις 25 Ιουνίου 1998

και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005, δύναται να ληφθεί υπόψη ο Οδηγός για την εφαρμογή της συμβάσεως αυτής, ο Οδηγός αυτός δεν έχει εντούτοις καμία δεσμευτική δύναμη και δεν χαρακτηρίζεται από την κανονιστική ισχύ των διατάξεων της εν λόγω συμβάσεως.

2) **Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος και το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, έχουν την έννοια ότι από τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής των νομικών αυτών πράξεων εξαιρούνται μόνον τα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική νομοθετική πράξη, κατά τρόπο ώστε οι σκοποί που επιδιώκονται με τις εν λόγω νομικές πράξεις να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει ότι τηρήθηκαν οι δύο αυτές προϋποθέσεις, αφού λάβει υπόψη τόσο το περιεχόμενο της εκδοθείσας νομοθετικής πράξεως όσο και το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοσή της καθώς και, μεταξύ άλλων, τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις. Συναφώς, νομοθετική πράξη η οποία απλώς και μόνον «επικυρώνει» προϋφιστάμενη διοικητική πράξη και η οποία περιορίζεται στην αναφορά επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος χωρίς να έχει προηγηθεί κίνηση νομοθετικής διαδικασίας επί της ουσίας μέσω της οποίας να διασφαλίζεται η τήρηση των εν λόγω προϋποθέσεων δεν μπορεί να λογίζεται ως ειδική νομοθετική πράξη κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και, ως εκ τούτου, δεν αρκεί για να εξαιρεθεί ένα σχέδιο από τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής της συμβάσεως αυτής και της οδηγίας αυτής, όπως έχει τροποποιηθεί.**

3) **Τα άρθρα 3, παράγραφος 9, και 9, παράγραφοι 2 έως 4, της συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος και το άρθρο 10α της οδηγίας 85/337, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2003/35, έχουν την έννοια ότι:**

   — **όταν ένα σχέδιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών εγκρίνεται με νομοθετική πράξη, το ζήτημα αν η εν λόγω νομοθετική πράξη πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής πρέπει να μπορεί να υπόκειται, βάσει των εθνικών δικονομικών κανόνων, σε έλεγχο ασκούμενο από δικαστήριο ή άλλο ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο που έχει συσταθεί με νόμο, και**

   — **στην περίπτωση κατά την οποία κατά τέτοιας πράξεως δεν προβλέπεται καμία προσφυγή, η οποία να εξασφαλίζει τα χαρακτηριστικά και την έκταση του ελέγχου που αναφέρθηκαν ανωτέρω, απόκειται σε κάθε εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται υποθέσεως στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να ασκεί τον έλεγχο που περιγράφεται στο προηγούμενο εδάφιο και να αντλεί, ενδεχομένως, τις έννομες συνέπειες αφήνοντας ανεφάρμοστη τη νομοθετική αυτή πράξη.**

4) **Το άρθρο 6, παράγραφος 9, της συμβάσεως για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2003/35, έχουν την έννοια ότι δεν απαιτούν να περιέχει η ίδια η απόφαση τους λόγους για τους οποίους η αρμόδια αρχή αποφάσισε ότι η απόφαση ήταν απαραίτητη. Ωστόσο, σε περίπτωση που το ζητήσει κάποιος ενδιαφερόμενος, η αρμόδια διοικητική αρχή έχει υποχρέωση να του γνωστοποιήσει τους λόγους για τους οποίους ελήφθη αυτή η απόφαση ή τις πληροφορίες και τα σχετικά έγγραφα σε απάντηση της υποβληθείσας αιτήσεως.**

5) Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε εθνική αρχή, έστω και νομοθετική, να εγκρίνει ένα σχέδιο χωρίς να έχει βεβαιωθεί ότι αυτό δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

6) Το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43 έχει την έννοια ότι η κατασκευή μιας υποδομής που προορίζεται να στεγάσει διοικητικό κέντρο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί επιτακτικός λόγος σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δυνάμενος να δικαιολογήσει την πραγματοποίηση σχεδίου που παραβλάπτει την ακεραιότητα του οικείου τόπου.

(υπογραφές)